

پیش بینی عملکرد تحصیلی بر اساس سازگاری (آموزشی، عاطفی و اجتماعی) و صفات شخصیت در دانشجویان

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۹/۱۵ - تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۷/۲۱

خلاصه

مقدمه: عملکرد تحصیلی شاخصی مهم به منظور ارزیابی میزان موفقیت نظام آموزشی است که ارتقاء آن از اولویت نظام آموزشی بشمار می رود. لذا شناسایی عوامل موثر بر عملکرد تحصیلی حائز اهمیت است. بدین منظور پژوهش حاضر با هدف پیش بینی عملکرد تحصیلی دانشجویان بر اساس سازگاری (آموزشی، عاطفی و آموزشی) و صفات شخصیت اجرا گردید.

روش کار: طرح این پژوهش از نوع توصیفی - همبستگی بود. با روش نمونه گیری خوشه ای، ۳۶۰ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه کاشان (۵۲۰۴ نفر) در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ انتخاب شدند. به منظور جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه سازگاری سینا و سینگ، پرسشنامه شخصیت هگزاگو و از میانگین نمرات درسی (معدل) به عنوان شاخص عملکرد تحصیلی استفاده شد.

نتایج: نتایج نشان داد که بین عملکرد تحصیلی و سازگاری ($r = -0.16$ ، $p < 0.05$)، سازگاری آموزشی ($r = -0.28$ ، $p < 0.01$) و سازگاری اجتماعی ($r = -0.10$ ، $p < 0.05$)، توافق پذیری ($r = -0.11$ ، $p < 0.05$) و هیجان پذیری ($r = 0.10$ ، $p < 0.05$) همبستگی معنادار وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که از بین مولفه های سازگاری، سازگاری آموزشی قویترین پیش بینی کننده عملکرد تحصیلی است. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد صفت شخصیت توافق و هیجان پذیری نقش بیشتری در پیش بینی عملکرد تحصیلی دانشجویان دارند.

نتیجه گیری: با توجه به یافته های این پژوهش مبنی بر ارتباط بین سازگاری و صفات شخصیت با عملکرد تحصیلی، ضروری است در مداخله های آموزشی و مشاوره ای، سطح سازگاری و صفات شخصیت مورد توجه روانشناسان و مشاوران تحصیلی قرار گیرد.

کلمات کلیدی: عملکرد تحصیلی، سازگاری، صفات شخصیت، هگزاگو.

محمد رضا تمنایی فر^{۱*}

حسین رضایی^۲

ستاره حدادی^۳

۱- دانشیار روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم

انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران (نویسنده مسوول)

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، گروه

روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان،

ایران

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، گروه

روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان،

ایران

Email: tamannai@kashanu.ac.ir

مقدمه

میزان موفقیت و عملکرد تحصیلی فراگیران و بالاخص دانشجویان در دانشگاه، گویای این مهم است که نظام آموزش عالی به چه میزان در تحقق اهداف از پیش تعیین شده خویش موفق بوده است (۱). در هر فرهنگ و جامعه‌ای عملکرد تحصیلی بیانگر میزان موفقیت نظام آموزشی در جهت هدف‌گزینی و توجه نسبت به برطرف سازی نیازها و ملزومات فردی است. می‌توان گفت که زمانی یک نظام آموزش عالی از کارآمدی خوبی برخوردار است که فراگیران، در دوره‌های متعدد به مراتب از عملکرد تحصیلی بالاتری بهره مند باشند (۲). اسملسر و بالتز^۱ (۲۰۰۱) بر این باورند که فضای آموزشی بر عملکرد تحصیلی تاثیر فزاینده‌ای دارد و در این زمینه دو دیدگاه وجود دارد: ۱- رویکرد جامعه‌شناسان، که به تاثیر شرایط خانواده و عوامل وابسته به محیط آموزش، توجه دارند، ۲- دیدگاه روانشناسان، که تاکید بر تفاوت‌های فردی و ویژگی‌های شخصیتی دارند (۳). عملکرد تحصیلی اشاره به توانایی‌ها و مهارت‌های آموخته شده و اکتسابی توسط فرد در حیطه‌های مختلف تحصیلی دارد که به وسیله‌ی آزمون‌های استاندارد قابل سنجش و ارزیابی می‌باشد (۲). به بیانی دیگر، عملکرد تحصیلی به میزان یادگیری شخص به شکلی که به وسیله‌ی آزمون‌های متعدد ارزیابی می‌شود اشاره دارد (۴). فراگیران با عملکرد تحصیلی مطلوب، مورد قبول و تائید همگان قرار می‌گیرند و اعتماد به نفس و احساس کفایت در فرد افزوده می‌گردد. برعکس، افراد با عملکرد تحصیلی نامطلوب نسبت به توانایی‌های خویش دچار تردید می‌شوند و بر اثر احساس بی‌لیاقتی و عدم عزت نفس، از ادامه تحصیل و فراگیری باز می‌مانند (۵). عملکرد تحصیلی بر طیف گسترده‌ای از جوانب مهم زندگی همچون ارتقاء در مقاطع تحصیلی، برخورداری از جایگاه مناسب اجتماعی، موفقیت بیشتر در جامعه و آسودگی خاطر مضاعف موثر است (۶).

هر نظام آموزشی در جهت دست یابی به اهداف مورد انتظار و حرکت به سمت رشد و تعالی خویش، در صدد تعیین عوامل موثر بر عملکرد تحصیلی است (۷). با توجه به اهمیت این موضوع، در دهه‌های گذشته تلاش‌های فراوانی در راستای تبیین عوامل تاثیرگذار بر عملکرد تحصیلی انجام پذیرفته است. یکی از عواملی که می‌تواند بر عملکرد تحصیلی موثر باشد سازگاری است. بیکر و سیریک^۲ (۱۹۸۹) معتقدند که سازگاری به شیوه‌ی انطباق و مواجهه سالم و ایمن با خواسته‌ها و الزامات یک موقعیت تازه و ناآشنا اشاره دارد (۸). سازگاری دارای ابعادی متشکل از سازگاری آموزشی، عاطفی و اجتماعی می‌باشد. سازگاری آموزشی به شیوه انطباق دانشجویان با الزامات مرتبط با آموزش، تکالیف، فعالیت‌های گروهی و آزمون‌ها اشاره دارد و شایستگی، مشارکت در امور آموزشی، انگیزش مستقل، توسعه مهارت و موفقیت را شامل می‌شود. سازگاری عاطفی به نحوه‌ی انطباق با محیط استرس زایی که فرد در آن قرار دارد و نیز اعتماد و اطمینان نسبت به افرادی که در ارتباط نزدیک با فرد می‌باشند، اطلاق می‌شود و شامل خودستایی، احساسات مثبت، رضایت مندی از زندگی، اضطراب، احساسات نامطلوب و مشکلات درونی- روانی می‌باشد. سازگاری اجتماعی شامل توانمندی افراد در انطباق با چارچوب‌ها و الزامات محیط اجتماعی و فرهنگی جدیدی می‌باشد که شامل مشارکت با دوستان، رفتار اجتماعی مثبت و نگرش احترام آمیز است (۹). تینتو^۳ (۱۹۹۳) بر این باور است که عدم سازگاری موفق، مشکلات و عملکرد تحصیلی نامطلوب را به دنبال دارد (۱۰). بیرمن^۳ (۲۰۰۴) معتقد است که ارتباط همسالان عاملی مهم در ایجاد سازگاری بلند مدت و کوتاه مدت می‌باشد و عملکرد تحصیلی فراگیر نیز می‌تواند تحت تاثیر سازگاری قرار گیرد (۱۱). پژوهش عبدالله و همکاران (۲۰۰۹) نشان داد (۱۰) فراگیرانی که توانمندی بیشتری در برقراری سازگاری دارند نسبت به افرادی که در ایجاد سازگاری مشکل دارند، عملکرد تحصیلی بهتری نشان می‌دهند. ابطی و ندری (۲۰۱۱) به این

2- Baker & Siryk

3- Bierman

1- Smelser & Baltz

نتیجه رسیدند که افراد سازگار به دلیل داشتن خصوصیات، همچون انتظار از خود در حیطه ی توانمندی ها و امکانات، هدف های زندگی را شناسایی و نگرشی واقع بینانه به آنها پیدا کرده و هدف های تحصیلی مطلوب را برگزیده و در جهت آن تلاش خود را به کار می بندند و در نتیجه به عملکرد تحصیلی مطلوب دست می یابند (۱۲).

از دیگر عوامل موثر بر عملکرد تحصیلی، صفات شخصیت می باشد (۱). مطالعات متعدد نشان داده اند که صفات شخصیت از عوامل بسیار مهم و تاثیرگذار بر عملکرد تحصیلی به ویژه در سطح آموزش عالی بشمار می روند. به اعتقاد تولبور^۱ (۲۰۱۲) صفات شخصیت نقش مهمی در عملکرد تحصیلی دارند (۷). اهمیت نقش شخصیت در عملکرد تحصیلی از زمانی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت که برخی پژوهش ها مشخص ساختند که ارتباط بین هوش روان سنجی^۲ و عملکرد تحصیلی به خصوص در دانشگاه کمتر از میزان مورد انتظار می باشد. بنابراین، منطقی بنظر می رسد که با کاهش سهم و توان پیش بینی کنندگی توانمندی های شناختی در سطح آموزش عالی، اهمیت پیش بینی کنندگی صفات شخصیت افزوده گردد (۱۳). در جامعه ی امروز به دلیل نقش و جایگاه صفات شخصیت، حتی روانشناسان حیطه یادگیری و آموزش نیز علاقه مندی خود را به ارزیابی تفاوت های شخصیتی فراگیران و تاثیرگذاری این تفاوت ها بر جریان آموزش نشان داده اند (۱۴).

صفات شخصیت، به عنوان ویژگی های پایداری هستند که در شرایط گوناگون تغییرات زیادی را متحمل نمی شوند. آنها گرایشهای بادوام و باثبات پاسخ دهی به شیوه یکسان نسبت به محرکهای متعدد هستند که قادر به پیش بینی رفتار فرد در شرایط و موقعیت های گوناگون می باشند. علاوه بر این، چنین ویژگی هایی می توانند شخص را در برابر برخی اختلالات، مستعد و آسیب پذیر سازند (۱۵).

پژوهش های انجام شده در زمینه ارتباط میان صفات شخصیت و عملکرد تحصیلی عمدتاً بر مبنای مدل پنج عاملی

به اعتقاد کاستا و مک کری^{۱۰} (۲۰۰۲) صفت گشودگی به تجارب، اینگونه توصیف می شود؛ افراد گشوده، به سبب ماهیت تجارب، دست به تجربه و جست وجو می زنند. زندگی چنین افرادی سرشار از تجارب نامتعارف و پیچیده می باشد و تمایل فراوانی به تنوع نشان می دهند. متقابلاً افراد بسته، به لحاظ تخیل ضعیف می باشند، انعطاف پذیری کمی دارند و حساسیت زیادی

3- Neuroticism

4- Extraversion

5- Openness to Experience

6- Agreeableness

7- Conscientiousness

8- Chamorro-Permuizic & Furnham

9- Carl Yung

10- Costa & Mc Care

1- Tulbure

2- Psychometric intelligence

به هنر و زیبایی نشان نمی‌دهند و از نظر عواطف محدود می‌باشند (۱۷).

افراد توافق پذیر تمایل زیادی به مشارکت و یاری رسانی و همکاری با دیگران دارند، و علاقه مندی به حمایت از دیگران در روابط بین فردی از خود نشان می‌دهند. تواضع، اعتماد، صراحت و دل‌رحمی از دیگر خصوصیات این افراد می‌باشد. اما سطوح بسیار بالا و افراطی توافق پذیری می‌تواند نامطلوب تلقی شود. در این صورت افراد به شکلی وابسته به دیگران عمل می‌نمایند و ممکن در امور توانایی تصمیم‌گیری نداشته و به شخصیتی کاملاً وابسته تبدیل شوند (۱۸).

صفت باوجدان بودن به توانمندی بالای افراد در برنامه ریزی به نحوی فعال و پویا و تمرکز پیرامون آنها و تلاش در جهت اجرای آن به شکلی مطلوب اشاره دارد، افراد که در این مقیاس قرار می‌گیرند، می‌توانند قابل اطمینان و مورد اعتماد باشند (۱۹). افراد باوجدان، مصمم و با اراده قوی هستند. در برابر مسائل و دشواری‌ها استقامت زیادی نشان می‌دهند و پرنرزی و دقیق هستند (۱۸).

نتایج برخی مطالعات از جمله کاراتاس^۱ (۲۰۱۵)، کاپ و فلایر^۲ (۲۰۱۰) و بریلی^۳ و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند (۲۰، ۲۱، ۲۲) که بین صفات شخصیت و عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد. نتایج پژوهش حکیمی و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد (۱) که بین عوامل روان رنجوری و برونگرایی با عملکرد تحصیلی ارتباطی منفی وجود دارد و بین گشودگی به تجارب، موافق بودن و صفت باوجدان بودن با عملکرد تحصیلی ارتباط مثبت وجود دارد. کاردام و کرایپک^۴ (۲۰۰۱) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند (۲۳) که صفات توافق پذیری و روان رنجوری با عملکرد تحصیلی به ترتیب ارتباط مثبت و منفی دارند، اما بین برونگرایی، گشودگی به تجارب و باوجدانی با عملکرد تحصیلی ارتباطی وجود ندارد. در پژوهش شکری و همکاران (۲۰۰۸) این نتیجه حاصل شد (۲۴) که بین روان رنجوری با عملکرد تحصیلی

ارتباط منفی وجود دارد و برونگرایی، گشودگی به تجربه، توافق پذیری و باوجدانی با عملکرد تحصیلی ارتباط مثبت دارد. در پژوهش کارتکو و هانا^۵ (۲۰۰۴) بین روان رنجوری و عملکرد تحصیلی ارتباط منفی و بین صفت گشودگی به تجربه و باوجدان بودن با عملکرد تحصیلی ارتباط مثبت مشاهده شد ولی بین برونگرایی و عملکرد تحصیلی ارتباطی مشاهده نشد (۲۵). پژوهش مارتین^۶ و همکاران (۲۰۰۶) نشان داد که بین روان رنجوری با عملکرد تحصیلی ارتباط منفی و بین برونگرایی، گشودگی به تجربه و باوجدان بودن با عملکرد تحصیلی ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد (۲۶). واگرن و فاندرا^۷ (۲۰۰۷) به این نتیجه دست یافتند که تنها صفت باوجدان بودن قابلیت پیش‌بینی‌کنندگی عملکرد تحصیلی را دارد؛ به نحوی که ۳۷ درصد از پراکندگی نمرات دانشجویان سال آخر و نیز ۱۸ درصد از پراکندگی نمرات دانشجویان سال اول را تبیین می‌نماید (۲۷). نتایج مطالعه دی فیترا^۸ و همکاران (۲۰۱۲) نشان داد که صفات روان رنجوری، توافق پذیری و باوجدان بودن قادر به پیش‌بینی عملکرد تحصیلی هستند ولی صفت گشودگی به تجربه با عملکرد تحصیلی رابطه ندارد (۲۸). ودل^۹ و همکاران (۲۰۱۴) با اجرای تحقیقی بر روی ۱۰۶۷ دانشجو نشان دادند که صفات باوجدان بودن و گشودگی به تجربه نسبت به سایر صفات شخصیت، در تمامی رشته‌ها پیش‌بین‌های بهتری برای عملکرد تحصیلی دانشجویان بشمار می‌رود (۲۹).

اگرچه مدل پنج‌عاملی شخصیت مورد علاقه‌ی بسیاری از محققان و پژوهشگران قرار گرفته و کاربرد بسیار گسترده‌ای دارد و تا سال ۲۰۰۰ به عنوان پرفرودارترین مدل طبقه‌بندی صفات شخصیت مورد توجه قرار گرفته است (۳۰) اما، عده‌ای از پژوهشگران بیان داشته‌اند که این مدل قادر به پوشش تمام صفات شخصیت نمی‌باشد و فراتر از این پنج عامل صفات دیگری نیز وجود دارد (۳۱). مدل شش‌عاملی شخصیت که از

5- Korotkove & Hannah

6- Martin

7- Wagerman & Funder

8- De Feyter

9- Vedel

1- Karatas

2- Kappe & Flier

3- Briley

4- Kardum & Krapik

روش کار

طرح پژوهش حاضر از نوع توصیفی- همبستگی است. جامعه ی مورد مطالعه مشتمل بر کلیه دانشجویان در حال تحصیل مقطع کارشناسی (۵۲۰۴ نفر) سال تحصیلی ۹۶-۹۷ در دانشگاه کاشان بود. بر اساس جدول کرجسی و مورگان و با روش نمونه گیری خوشه‌ای و با در نظر گرفتن احتمال ریزش، ۴۰۰ نفر به عنوان نمونه اولیه انتخاب شدند که در نمونه نهائی ۳۶۰ نفر منظور شد. به منظور جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه سازگاری سینا و سینگ^۵، پرسشنامه شخصیت هگزاکو^۶ و از میانگین نمرات درسی (معدل) دانشجویان به عنوان شاخص عملکرد تحصیلی استفاده شد. تحلیل داده ها به وسیله SPSS22 انجام شد.

پرسشنامه سازگاری سینا و سینگ: این مقیاس توسط سینا و سینگ تنظیم شده است. این پرسشنامه سازگاری افراد را در سه حیطه آموزشی، عاطفی و اجتماعی مشخص می‌سازد. ضمن اینکه نمرات این سه بعد در کنار یکدیگر نشان دهنده ی سازگاری عمومی فرد می‌باشد. این ابزار ۶۰ گویه‌ای است و پاسخ سوالات به صورت بلی و خیر می‌باشد. به پاسخ هایی که نشان دهنده سازگاری است نمره ی صفر در غیر این صورت نمره ی یک اختصاص می‌یابد. نمرات پائین در این ابزار گویای سازگاری مطلوب و نمرات بالا نشان از سازگاری نامطلوب دارد. ضریب اعتبار نسخه خارجی این آزمون، به شیوه دو نیمه کردن برای ابعاد سازگاری عاطفی، اجتماعی، آموزشی و سازگاری کل به ترتیب ۰/۹۴، ۰/۹۳، ۰/۹۶، ۰/۹۵ و به روش بازآزمایی ۰/۹۶، ۰/۹۰، ۰/۹۳، ۰/۹۳ حاصل شده است (۳۵). در پژوهشی که نویدی (۲۰۰۵)، به نقل از نویدی، (۲۰۰۸) بر روی ۷۸۱ دانش آموز دبیرستانی انجام داد، آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس ها و سازگاری عمومی به ترتیب از ۰/۷۲ تا ۰/۸۰ به دست آمده است (۳۶). ضریب پایایی این آزمون توسط رجبی و

آن با نام هگزاکو^۱ نیز یاد می‌شود به عنوان جایگزین مناسبی برای مدل پنج عاملی شخصیت معرفی شده است. در مدل هگزاکو برخی از مولفه‌های شخصیت که در الگوی پنج عاملی تحلیل نسبتاً ضعیفی در باره آنها انجام گرفته، اصلاح شده است. در مدل هگزاکو شش عامل شخصیت شامل صداقت-تواضع^۲ بی طرفی، روراستی، خلوص، صداقت و عدم وجود حرص و طمع، هیجان پذیری^۳ (استرس، ترس، اضطراب، عاطفی بودن در برابر اعتماد به نفس، شجاعت و پایداری)، برونگرایی (اجتماعی بودن، شوخ طبعی، بشاش بودن در برابر گوشه گیری، غیراجتماعی و منفعل)، توافق پذیری (دل پذیری، صمیمیت، تحرك و انتقادگری)، با وجدان بودن (مسئولیت پذیری، دقت و سخت کوشی) و گشودگی به تجارب (خلاقیت، تجربه پذیری و کنجکاوی) توصیف می‌شوند (آشتون و لی^۴، ۲۰۰۷). در این مدل، محتوای سازگاری و ثبات هیجانی دچار تغییراتی شده است و در عامل‌های صداقت-تواضع، توافق پذیری و هیجان پذیری پراکنده شده است (۳۲). به علاوه، یک عامل دیگر به عوامل شخصیت افزوده شده است (۳۳). همچنین همبستگی پایین بین شش عامل بیانگر مستقل بودن عامل ها از یکدیگر می‌باشد و نسبت به آزمون پنج عاملی از همبستگی درونی کمتری برخوردار می‌باشد (۳۴).

با توجه به ادبیات پژوهش، اگرچه مطالعاتی در باره رابطه سازگاری و عملکرد تحصیلی انجام شده ولی نقش ابعاد مختلف سازگاری کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است. همچنین، بیشتر مطالعات در باره رابطه صفات شخصیت با عملکرد تحصیلی براساس مدل پنج عاملی شخصیت صورت گرفته، ضمن اینکه نتایج پژوهش ها در باره رابطه صفات شخصیت با عملکرد تحصیلی متناقض است. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف تبیین عملکرد تحصیلی دانشجویان بر اساس ابعاد سازگاری (تحصیلی، عاطفی و اجتماعی) و شش صفت شخصیت (مدل هگزاکو) انجام گردیده است.

1- Hexaco

2- Honesty-Humility

3- Emotionality

4- Ashton & Lee

5- Sinai & Singh Adjustment Questionnaire

6- Hexaco Personality Inventory- Revised (HEXACO-PI-R)

بودن (شامل چهار بعد: سازمان یافتگی^{۱۷}، پشتکار^{۱۸}، کمال گرایی^{۱۹} و احتیاط^{۲۰}) و گشودگی به تجربه (شامل چهار سطح: پذیرش زیبایی^{۲۱}، جستجوگری^{۲۲}، خلاقیت^{۲۳} و غیر عرفی بودن^{۲۴}) با استفاده از آلفای کرونباخ در نمونه‌ای از دانشجویان بین ۰/۷۷ تا ۰/۸۰ حاصل شده است (۳۷). به علاوه، در ایران پالاهنگ و همکاران (۲۰۰۹) ساختار عاملی نسخه ی بلند این پرسشنامه را به تایید رساندند (۳۴). همچنین، آقابابایی (۲۰۱۱) ساختار شش عاملی هگزاکو-۶۰ را تایید کرد (۳۸). همسانی درونی عامل‌های این مقیاس از ۰/۶۰ تا ۰/۷۵ گزارش شده است (۳۷). لی و آشتون (۲۰۰۴)، به نقل از پالاهنگ و همکاران، (۲۰۰۹) ثبات درونی مقیاس‌های این آزمون را مورد ارزیابی قرار دادند (۳۴) که پایایی عامل ها از ۰/۸۹ برای باوجدان بودن تا ۰/۹۲ برای صداقت-فروتنی و از محدوده ۰/۷۵ برای مقیاس خلاقیت تا ۰/۸۸ برای مقیاس بخشش قرار داشت. روایی همگرایی نسخه ی فارسی هگزاکو-۶۰ نیز ۰/۹۴ به دست آمده است (۳۷). در پژوهش خضری و معنوی پور (۲۰۱۶) نیز با استفاده از آلفای کرونباخ ضریب اعتبار کلی صداقت-فروتنی، هیجان پذیری، برونگرایی، توافق پذیری، باوجدان بودن و گشودگی نسبت به تجارب به ترتیب: ۰/۶۹۲، ۰/۴۸۰، ۰/۷۰۸، ۰/۵۶۹، ۰/۶۳۱، ۰/۵۴۸ و ۰/۴۱۹ به دست آمد (۳۹). روایی همگرایی هگزاکو-۶۰ گویه‌ای نسخه فارسی، ۰/۹۴ و پایایی بازآزمایی این نسخه با فاصله یک ماه، ۰/۹۰ گزارش شده است (۴۰).

عملکرد تحصیلی: در پژوهش حاضر، میانگین نمرات درسی (معدل) به عنوان شاخص عملکرد تحصیلی دانشجویان منظور شد.

همکاران (۲۰۰۸)، به نقل از آقاویوسفی و همکاران، (۲۰۱۵) با استفاده از شیوه کوردر-ریچاردسون و نیز شیوه دو نیمه کردن به ترتیب برای سازگاری آموزشی ۰/۶۷ و ۰/۵۸، برای سازگاری عاطفی ۰/۶۶ و ۰/۶۴، سازگاری اجتماعی ۰/۶۲ و ۰/۵۸ و سازگاری عمومی ۰/۸۱ و ۰/۷۰ گزارش شده است (۳۵). در مطالعه‌ای دیگر، نویدی (۲۰۰۸) با اجرای این آزمون بر روی ۱۶۴ دانش آموز دبیرستانی، ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب برای سازگاری کل ۰/۸۲، سازگاری اجتماعی ۰/۶۵، سازگاری آموزشی ۰/۷۰ و سازگاری عاطفی ۰/۶۸ گزارش کرده است (۳۶). ضریب آلفای کرونباخ این آزمون در پژوهش حاضر ۰/۸۲ به دست آمده است. لازم به ذکر است که در مطالعه حاضر، خرده مقیاس سازگاری آموزشی به منظور بررسی سازگاری آموزشی (تحصیلی) منظور شده است.

پرسشنامه صفات شخصیت هگزاکو (HEXACO-PI-R):

برای سنجش و ارزیابی صفات شخصیت از پرسشنامه ی هگزاکو نسخه ی ۶۰ گویه‌ای استفاده شد. آزمودنی ها به هر سوال در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (از کاملاً مخالفم = ۱ امتیاز، تا کاملاً موافقم = ۵ امتیاز) میزان موافقت یا مخالفت خود را با هر یک از گویه ها بیان می کنند. همسانی درونی مولفه صداقت-فروتنی (دارای چهار بعد: صداقت^۱، انصاف^۲، پرهیز از حرص^۳ و فروتنی^۴)، هیجان پذیری (شامل چهار بعد: احساساتی بودن^۵، ترسویی^۶، وابستگی^۷ و اضطراب^۸)، برونگرایی (مشمول بر چهار حیطه: حرمت خود اجتماعی^۹، جسارت اجتماعی^{۱۰}، مردم آمیزی^{۱۱} و سرزندگی^{۱۲})، توافق پذیری: (دارای چهار حیطه: گذشت^{۱۳}، ملاحظت^{۱۴}، انعطاف پذیری^{۱۵} و بردباری^{۱۶})، باوجدان

1- sincerity

2- fairness

3- greed avoidance

4- modesty

5- sentimentality

6- fearfulness

7- dependence

8- anxiety

9- social self-esteem

10- social boldness

11- sociability

12- liveliness

13- forgiveness

14- gentleness

15- flexibility

16- patience

17- organization

18- diligence

19- perfectionism

20- prudence

21- aesthetic appreciation

22- inquisitiveness

23- creativity

24- unconventionality

نتایج

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد عملکرد تحصیلی، صفات شخصیت و سازگاری

صفات شخصیت	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	حد		
						کم	متوسط	زیاد
عملکرد تحصیلی (معدل)	۳۶۰	۱۵/۹۹	۱/۶۲	۱۰/۳۲	۲۰/۰۰	۱۷	۲۰۹	۱۳۴
						%۴/۷	%۵۸/۱	%۳۷/۲
صداقت- فروتنی	۳۶۰	۳۲/۳۳	۴/۹۷	۱۵	۴۷	۲۶	۲۶۴	۷۰
						%۱۰/۷	%۷۳/۳	%۱۹/۴
هیجان پذیری	۳۶۰	۳۲/۰۲	۵/۱۵	۱۸	۴۶	۴۷	۲۳۲	۸۱
						%۱۳/۱	%۶۴/۴	%۲۲/۵
برون گرایی	۳۶۰	۳۱/۹۴	۵/۳۴	۱۶	۴۹	۴۹	۲۷۱	۴۰
						%۳۶/۶	%۷۵/۳	%۱۱/۱
توافق پذیری	۳۶۰	۳۲/۱۶	۵/۱۳	۱۱	۴۹	۱۱	۲۷۹	۷۰
						%۳/۱	%۷۷/۵	%۱۹/۴
باوجدان بودن	۳۶۰	۳۱/۴۱	۵/۰۷	۱۶	۴۹	۴۸	۲۶۷	۴۵
						%۱۳/۳	%۷۴/۲	%۱۲/۵
گشودگی به تجربه	۳۶۰	۳۲/۰۲	۵/۰۳	۱۶	۵۰	۶۰	۲۷۲	۲۸
						%۱۶/۷	%۷۵/۶	%۷/۸
سازگاری عاطفی	۳۶۰	۵/۶۶	۳/۴۵	۰	۱۵	۱۴۸	۱۵۶	۵۶
						%۴۱/۱	%۴۳/۳	%۱۵/۶
سازگاری اجتماعی	۳۶۰	۱۵/۳۶	۲/۱۳	۰	۲۰	۴	۳۷	۳۱۹
						%۱/۱	%۱۰/۳	%۸۸/۶
سازگاری آموزشی	۳۶۰	۱۳/۸۳	۲/۵۳	۰	۲۹	۸	۳۵۰	۲
						%۲/۲	%۹۷/۲	%۰/۰۶
سازگاری (کل)	۳۶۰	۳۴/۸۶	۶/۵۵	۰	۵۳	۴	۱۹۸	۱۵۸
						%۱/۱	%۵۵/۰	%۴۳/۹

جدول ۱ میانگین نمرات عملکرد تحصیلی، سازگاری و صفات شخصیت را در دانشجویان نشان می‌دهد. میانگین نمرات عملکرد تحصیلی دانشجویان ۱۵/۹۹ می‌باشد. میانگین نمرات سازگاری عاطفی ۵/۶۶، سازگاری اجتماعی ۱۵/۳۶، سازگاری آموزشی ۱۳/۸۳ و نمرات کل سازگاری ۳۴/۸۶ می‌باشد.

همچنین، میانگین نمرات صفت صداقت و فروتنی ۳۲/۳۳، هیجان پذیری، برون گرایی ۳۱/۹۴، توافق پذیری ۳۲/۱۶، وظیفه شناسی ۳۱/۴۱ و گشودگی نسبت به تجربه ۳۲/۰۲ می‌باشد.

جدول ۲- ضرایب همبستگی صفات شخصیت و سازگاری با عملکرد تحصیلی

صدقیت- فروتنی	هیجان پذیری	برون گرایی	توافق پذیر	باوجدان بودن	گشودگی به تجربه	سازگاری عاطفی	سازگاری اجتماعی	سازگاری آموزشی	سازگاری (کل)
۰/۰۵	۰/۱۰*	۰/۰۲	-۰/۱۱*	۰/۰۹	۰/۰۶	-۰/۰۳	-۰/۱۰*	-۰/۲۸**	-۰/۱۶**

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می شود بین عملکرد تحصیلی به ترتیب، با هیجان پذیری $r = 0/10$ توافق پذیری $r = 0/11$ و سازگاری (کل) $r = -0/16$ ، سازگاری اجتماعی $r = -0/10$ و سازگاری آموزشی $r = -0/28$ همبستگی معنادار وجود دارد.

جدول ۳- نتایج تحلیل رگرسیون به روش گام به گام برای پیش بینی عملکرد تحصیلی از طریق صفات شخصیت و سازگاری

گام ها	متغیر پیش بین	B	β	R	R2	t	p
گام اول	سازگاری آموزشی	-۰/۱۸	-۰/۲۸	۰/۲۸	۰/۰۸	-۵/۷۱	$p < 0/01$
گام دوم	سازگاری آموزشی هیجان پذیری	-۰/۲۰ ۰/۰۵	-۰/۳۱ ۰/۱۷	۰/۳۲	۰/۱۰	-۶/۱۷ ۳/۳۵	$p < 0/01$ $p < 0/05$
گام سوم	سازگاری آموزشی هیجان پذیری توافق پذیری	-۰/۱۹ ۰/۰۵ ۰/۰۳	-۰/۳۰ ۰/۱۷ ۰/۱۲	۰/۳۴	۰/۱۲	-۶/۱۳ ۳/۳۵ ۴/۲۹	$p < 0/01$ $p < 0/05$ $p < 0/05$

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می شود از بین مولفه ها سازگاری، سازگاری تحصیلی و از بین صفات شخصیت، هیجان پذیری و توافق پذیری پیش بین های معنادار عملکرد تحصیلی در دانشجویان می باشند.

بحث و نتیجه گیری

در دنیای امروز با وجود پیشرفت فناوری و علوم مختلف، عملکرد تحصیلی افراد در سیستم های آموزشی جهت همگام شدن با این مسیر رشد اهمیت زیادی دارد. لذا عملکرد تحصیلی افراد در نظام های آموزشی و به خصوص نظام آموزش عالی می تواند گویای میزان کارآیی و اثربخشی سیستم آموزشی می باشد. به این جهت شناخت عوامل موثر بر عملکرد تحصیلی فراگیران می تواند همچون شاخصی برای ارزیابی آموزشی مفید و موثر عمل نماید. از این رو پژوهش حاضر با هدف پیش بینی

عملکرد تحصیلی دانشجویان بر اساس سازگاری (تحصیلی، عاطفی و اجتماعی) و صفات شخصیت انجام گردید. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین عملکرد تحصیلی و سازگاری ارتباط معناداری وجود دارد. این یافته با نتایج مطالعات مکلم^۱ (۲۰۰۸)، سینگ^۲ (۲۰۱۸)، لاین لان^۳ و همکاران (۲۰۰۸)، رد ریگیوز^۴ (۲۰۱۷)، زوه^۵ و همکاران (۲۰۱۰)، کیم و پارک^۶ (۲۰۰۹) و صدیقی ارفعی، تمنایی فر و منصوری نیک (۲۰۱۱) همسو می باشد (۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷). در تبیین این یافته می توان گفت زمانی که افراد از سازگاری

1- Macklem

2- Singh

3- Lynne Lane

4- Rodríguez

5- Zhou

6- Kim & Park

از دیدگاه اجتماعی مطلوب و پسندیده است و هم مشتمل بر ویژگی هایی است که از نظر اجتماعی ناپسند می باشد (۳۲). هیجان پذیری (عدم پایداری هیجانی) شامل چهار مولفه می باشد؛ ترس، اضطراب، وابستگی و احساسی بودن. کسب نمرات پایین در این مقیاس به مفهوم ترس کمتر از آسیب ها، مقاومت بیشتر، حساسیت کمتر نسبت به دردهای فیزیکی و احساس استرس و اضطراب کمتر در مواجهه با دشواری ها می باشد (۵۳). از سویی افراد هیجان پذیر ترجیح می دهند که به صورت مداوم فعالیت های خویش را تغییر دهند و به طریق تجارب هیجان انگیز، برانگیختگی در خود را افزوده نمایند (۵۴). با توجه به اینکه صفت هیجان پذیری علاوه بر مشتمل بودن خصوصیات نامطلوب، دارای خصوصیات مطلوب می باشد لذا افرادی که دارای جنبه ی مثبت صفت هیجان پذیری هستند، از عملکرد مطلوبی بهره مندند. به این ترتیب، می توان نتیجه گرفت که افراد هیجان پذیر به سبب تغییر مداوم فعالیت های خویش، روش های اثربخش مختلف را بررسی می نمایند، از این رو نسبت به افراد کمتر هیجان پذیر، در عملکرد تحصیلی بهتر عمل می نمایند.

از دیگر یافته های این پژوهش ارتباط مثبت و معنادار بین صفت توافق پذیری و عملکرد تحصیلی می باشد. این یافته با نتایج مطالعات صالحی و همکاران (۲۰۱۵)، ریچاردسون^۷ و همکاران (۲۰۱۲)، زو (۲۰۱۵) همسو (۵۵، ۵۶، ۵۷) و با نتایج مطالعه دیست^۸ و همکاران (۲۰۰۳) ناهمسو می باشد (۵۸). در تبیین این یافته می توان اظهار داشت که افراد توافق پذیر به دلیل دارا بودن خصوصیات همچون نوع دوستی، همکاری، بخشندگی و مشارکت سعی می نمایند تا از طریق راهبردهای کمک طلبی مطلوب جهت بهبود عملکرد تحصیلی و رفع موانع موجود بر مسیر یادگیری بهره جویند. به علاوه توافق پذیرها از توانایی بالایی در سازگاری بهره مند هستند و تلاش می کنند تا در اتخاذ شیوه های مطالعه با در نظر داشتن شرایط موجود، انعطاف پذیر باشد (۵۹). افراد توافق پذیر در کنار عملکرد و کارایی مطلوب در کارها و فعالیت های گروهی، مجهز به تمرکز بالا و تفکر

مطلوبی بهره مندند، به خوبی با شرایط پیرامون ارتباط برقرار می سازند و در برطرف سازی نیازمندی های خویش توانمندتر هستند. سازگاری، آرامش و اعتماد نسبت به خویش را به دنبال دارد که در نتیجه آن، فرد می تواند در عملکرد تحصیلی و کسب مهارت ها در محیط آموزشی بهتر عمل نماید. دانشجویی که از سازگاری اجتماعی مطلوبی بهره مند باشد به سهولت با اساتید و همکلاسی ها ارتباط سازنده برقرار می کند و این حلقه های تعاملی در بهبود پیشرفت و عملکرد تحصیلی فرد تاثیر مثبت دارد. افزون بر آن افراد سازگار، منعطف، واقع بین، مسئولیت پذیر هستند و خویش را محترم می شمارند، که این خصوصیات نیز به فرد در عملکرد تحصیلی مطلوب یاری می رساند (۴۸). به اعتقاد تانی (۲۰۰۲) افراد با سازگاری بالا به لحاظ اجتماعی رفتارهای مناسب تر و در ارتباط با خود نگرشی مثبت دارند، ضعف ها، توانمندی ها و محدودیت ها را بررسی و به شیوه ای صحیح آنها را پذیرش و اصلاح می نمایند (۴۹). سازگاری تحصیلی سبب می شود که دانشجویان انتظارات، امکانات و توانایی های موجود را شناسایی و در محدوده آنها اهداف تحصیلی مطلوب و در حد توان خویش را برگزینند، نسبت به آنها واقع بین باشند، و به منظور رسیدن به اهداف تعیین شده تلاش خود را بکار گیرند و در حوزه آموزشی، به پیشرفت و عملکرد تحصیلی مطلوب دست یابند (۵۰).

از نتایج دیگر این پژوهش ارتباط مثبت و معنادار بین صفت هیجان پذیری و عملکرد تحصیلی دانشجویان می باشد. این یافته با نتایج چامور پرموزیک و فرنهام^۲ (۲۰۰۳)، برگولد و استین میر^۳ (۲۰۱۸)، کارتکوه و هانا^۴ (۲۰۰۴)، کیوریا و پاساریکا^۵ (۲۰۱۳)، شکری و همکاران (۲۰۰۸) و مارتین، مونتگومری و سافیان^۶ (۲۰۰۶) ناهمسو (۱۶، ۵۱، ۲۵، ۵۲، ۲۴، ۲۶) و با نتایج پژوهش کاردام و کراپیک (۲۰۰۱) همسو است (۲۳). صفت هیجان پذیری هم ویژگی هایی را شامل می شود که

1- Tanyi

2- Chamorro-Premuzic, & Furnham

3- Bergold & Steinmayer

4- Korotkov & Hannah

5- Ciorbea & Pasarica

6- Martin, Montgomery & Saphian

7- Richardson

8- Diseth

نمی‌توان روابط علت و معلولی دانست. ممکن است این روابط بر اثر سایر عوامل باشد. محدودیت دیگر پژوهش حاضر بکارگیری ابزار خودگزارش دهی است. بسیاری از این ابزارها پاسخ‌هایی را به دست می‌دهند که سایر افراد فکر می‌کنند باید درست باشد. آزمون شوندگان ممکن است نسبت به خود خویش نگرانی لازم را نداشته و به صورت مسئولانه به سوالات پاسخ ندهند. در پژوهش‌های آتی توصیه می‌شود که به مقایسه عوامل فردی، عوامل خانوادگی و آموزشگاهی موثر بر عملکرد تحصیلی دانشجویان پرداخته شود. علاوه بر آن با توجه به ارتباط مستقیم بین هیجان‌پذیری و عملکرد تحصیلی پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های مشابه و در جامعه‌ی وسیع‌تر اجرا گردد.

منطقی در هنگام فعالیت می‌باشند. توافق‌پذیرها بر این باورند که در صورت کمک به دیگران، آنان نیز متقابلاً کمک خواهند نمود، که این ویژگی منجر به تمایل آنها به کار گروهی می‌شود (۶۰). به علاوه صفت توافق‌پذیری سبب هدایت افراد به برقراری روابط مفید و مطلوب با سایرین و در نهایت منجر به بهبود عملکرد تحصیلی خواهد شد (۶۱). با توجه به اینکه از جمله خصوصیات این افراد تمرکز بر روی مسئولیت‌ها و وظایف می‌باشد، مطالب یاد شده می‌تواند تبیینی در راستای ارتباط مثبت بین صفت توافق‌پذیری و عملکرد تحصیلی منظور گردد.

از مهمترین محدودیت‌های این پژوهش استفاده از روش همبستگی می‌باشد. از این رو روابط به دست آمده بین متغیرها را

References

1. Hakimi S, Hejazi E, & Lavasani M. G. The relationships between personality traits and students' academic achievement. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2011 Jan 1;29(4):836-845.
2. Mousavi Nejad A. Investigating the Relationship between Motivational Beliefs and Self-Regulated Learning Strategies with Academic Achievement of Third Year Students. [M.A. Dissertation]. Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran. 1997.[Persian].
3. Hosseini SH. The Effectiveness of Healthy Lifestyle Training on Academic Performance of Graduated and Undocumented Students of Kashan University. [M.A. Dissertation]. University of Isfahan. 2005.[Persian].
4. Seif AA. Modern Breeding Psychology. Tehran. *Doran Publications*.2016.[Persian].
5. Phan H. P, & Ngu B. H. An empirical analysis of students' learning and achievements: A motivational approach. *Education Journal*. 2014;3(4):203-216.
6. Galla B. M, Wood J. J, Tsukayama E, Har K, Chiu A. W, & Langer D. A. A longitudinal multilevel model analysis of the within-person and between-person effect of effortful engagement and academic self-efficacy on academic performance. *Journal of School Psychology*. 2014 Jun 1;52(3):295-308.
7. Tulbure C. Learning styles, teaching strategies and academic achievement in higher education: A cross-sectional investigation. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2012 Jan 1;33(1):398-402.
8. van Rooij E. C, Jansen E. P, & van de Grift W. J. Secondary school students' engagement profiles and their relationship with academic adjustment and achievement in university. *Learning and Individual Differences*. 2017 Feb 1;54(1):9-19.
9. Ratelle C. F, Duchesne S, & Guay F. Predicting school adjustment from multiple perspectives on parental behaviors. *Journal of adolescence*. 2017 Jan 1;54(1):60-72.
10. Abdullah M.C, Elias H, Mahyuddin R & Uli J. Adjustment amongst first students in a Malaysian university. *European Journal of Social Sciences*. 2009;8(3):496-505.
11. Hughes J.N, Dyer N, Luo W, & Kwok O.M. Effects of peer academic reputation on achievement in academically at-risk elementary students. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 2009 Mar 1;30(5):182-194.
12. Abtahi MS & Nadri KH. The Relationship between Creativity and Social Adjustment with Academic Performance of High School Students in Zanjan. *Journal of Educational Management*. 2011;3(2):15-18.[Persian].

13. Goldberg LR, Sweeney D, Merenda PF, & Hughes Jr JE. Demographic variables and personality: The effects of gender, age, education, and ethnic/racial status on self-descriptions of personality attributes. *Personality and Individual Differences*. 1998 Mar 1;24(3):393-403.
14. Weber M, & Ruch W. The role of a good character in 12-year-old school children: Do character strengths matter in the classroom?. *Child Indicators Research*. 2012 Jun 1;5(2):317-334.
15. Azizi A, Esmaili S, Esmaili M, Peida N. Correlation of Internet Addiction with HEXACO Personality Dimensions in High School Students. *Journal of Nursing Education*. 2015 April 29; 4(2):68-77.[Persian].
16. Chamorro-Premuzic T, & Furnham A. Mainly Openness: The relationship between the Big Five personality traits and learning approaches. *Learning and Individual Differences*. 2009 Dec 1;19(4): 524-529.
17. Costa P. T, & Mc Care R. R. R. Designed to measure five major dimensions or domains of normal adult personality. *Psychological Assessment Resources*. Inc.2002.
18. Fortunato V. J, & Furey J. T. The Theory of MindTime and the relationships between thinking perspective and the Big Five personality traits. *Personality and Individual Differences*. 2009 Sep 1;47(4):241-246.
19. Gallego A, & Pardos-Prado S. The big five personality traits and attitudes towards immigrants. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2014 Jan 2;40(1):79-99.
20. Karatas H. Correlation among academic procrastination, personality traits, and academic achievement. *Anthropologist*. 2015 Apr 1;20(12):243-255.
21. Kappe R, & van der Flier H. Using multiple and specific criteria to assess the predictive validity of the Big Five personality factors on academic performance. *Journal of Research in Personality*. 2010 Feb 1;44(1):142-145.
22. Briley D. A, Domiteaux M, & Tucker-Drob E. M. Achievement-relevant personality: Relations with the Big Five and validation of an efficient instrument. *Learning and individual differences*. 2014 May 2;32(6):26-39.
23. Kardum I, & Krapić N. Personality traits, stressful life events, and coping styles in early adolescence. *Personality and individual differences*. 2001 Feb 1;30(3):503-515.
24. Shokri O, Daneshvar Pour Z, Askari A. Gender Differences in Academic Performance: The Role of Personality Traits. *Journal of Behavioral Sciences*. 2008 Aug 5; 2(2):127-141.[Persian].
25. Korotkov D, & Hannah T. E. The five-factor model of personality: Strengths and limitations in predicting health status, sick-role and illness behaviour. *Personality and Individual Differences*. 2004 Jan 1; 6(1):187-199.
26. Martin J. H, Montgomery R. L, & Saphian D. Personality, achievement test scores, and high school percentile as predictors of academic performance across four years of coursework. *Journal of research in Personality*. 2006 Aug 1;40(4):424-431.
27. Wagerman S. A, & Funder D. C. Acquaintance reports of personality and academic achievement: A case for conscientiousness. *Journal of Research in Personality*. 2007 Feb 1;41(1):221-229.
28. De Feyter T, Caers R, Vigna C, & Berings D. Unraveling the impact of the Big Five personality traits on academic performance: The moderating and mediating effects of self-efficacy and academic motivation. *Learning and individual Differences*. 2012 Aug 1;22(4):439-448.
29. Vedel A. The big five and tertiary academic performance: A systematic review and meta-analysis. *Personality and Individual Differences*. 2014 Dec 1;71(2):66-76.
30. Klimstra T. A, Luyckx K, Hale III W. W, & Goossens L. Personality and externalizing behavior in the transition to young adulthood: the additive value of personality facets. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*. 2014 Aug 1;49(8):1319-1333.
31. Veselka L, Schermer J. A, & Vernon P. A. Beyond the big five: The dark triad and the supernumerary personality inventory. *Twin Research and Human Genetics*. 2011 Apr;14(2):158-168.
32. Ashton M. C, & Lee K. Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure. *Personality and social psychology review*. 2007 May 3;11(2):150-166.
33. Ashton M. C, Lee K, & De Vries R. E. The HEXACO Honesty-Humility, Agreeableness, and Emotionality factors: A review of research and theory. *Personality and Social Psychology Review*. 2014 May 1;18(2):139-152.
34. Palahang H, Neshatdoost HT, Molavi H. Validation of the HEXACO-PI-R 6-item Personality Questionnaire in Iranian Students. *Journal of Modern Psychological Research*. 2009 Sep 8;4(16):43-61.[Persian].
35. Aghayousefi A, Saravani SH, Zeraatee R, Razeghi FS, Pourabdol S. Prediction of Students' Academic Performance Based on Attachment Styles and Different Levels of Adjustment. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2016 Feb 13;21(4):308-316.[Persian].

36. Naveedy A. The Efficacy of Anger Management Training on Adjustment Skills of High School Male Students in Tehran. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2007 Nov 27; 14(4): 394-403.[Persian].
37. Aghababaei N & Błachnio A. The relations among the HEXACO model of personality, religiosity, and subjective well-being in Iranian and Polish college students. *Contemporary Psychology*. 2014 Aug 3;9(1):17-28.[Persian].
38. Aghababaei N. The Relationship between Honesty and Humility with Personality, Religion, and Subjective Well-being. *Journal of Psychology and Religion*. 2011;5(3):25-40.[Persian].
39. Khezri S, Manavipour D. Psychometric properties of HEXACO personality inventory among students. *Shafaye Khatam*. 2016 Jun 15;4(4):50-60.[Persian].
40. Lyubomirsky S, & Lepper H. S. A measure of subjective happiness: Preliminary reliability and construct validation. *Social indicators research*. 1999 Feb 1;46(2):137-155.
41. Macklem GL. Practitioner's guide to emotion regulation in school-aged children. *Springer Science & Business Media*. 2008 Dec 3.
42. Singh P. Impact of adjustment on students' academic achievement. *Indian Journal of Human Relations*. 2018;52(1):91-96.
43. Lynne Lane K, Barton-Arwood S. M, Nelson J. R, & Wehby J. Academic performance of students with emotional and behavioral disorders served in a self-contained setting. *Journal of Behavior Education*. 2008 Mar 1;17(2):43-62.
44. Rodríguez M. S, Tinajero C, & Páramo M. F. Pre-entry characteristics, perceived social support, adjustment and academic achievement in first-year Spanish university students: a path model. *The Journal of psychology*. 2017 Nov 17;151(8):722-738.
45. Zhou Q, Main A, & Wang Y. The relations of temperamental effortful control and anger/frustration to Chinese children's academic achievement and social adjustment: A longitudinal study. *Journal of Educational Psychology*. 2010 Feb 1;102(1):180-193.
46. Kim B, & Park M. J. The influence of weight and height status on psychological problems of elementary schoolchildren through child behavior checklist analysis. *Yonsei medical journal*. 2009 Jun 30;50(3):340-344.
47. Sedighi Arfaei F, Tamannai MR, Mansori Nik A. The relationship between body image, degree of adjustment and academic achievement of knowledge High school students. *Journal of Educational Innovation*. 2011 Sept 10; 10(38):51-66.[Persian].
48. Shahni yeilagh M, Majidi R, Haghighi Mobarakeh J. The Causal Relationship between General Intelligence and Emotional Intelligence with Academic Performance with Mediation of Test Anxiety and Adjustment in Public High School Students in Boroujerd. *Journal of Teaching and Learning Studies*. 2012 May 22; 4(1):75-104.[Persian].
49. Tanyi M. E. The Student's Adjustment Inventory Manual. *IFE Psychologia*. 2002;10(1):1-14.
50. Mohammadi D, Ghomi M, Moslemi Z, Abbassi M. The Relationship between Metacognitive Strategies, Academic Adjustment and Academic Performances in Students of Qom University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2016 June 18; 16(53):470-481.[Persian].
51. Bergold S, & Steinmayr R. Personality and Intelligence Interact in the Prediction of Academic Achievement. *Journal of Intelligence*. 2018 Jun 1;6(2):27-39.
52. Ciorbea I, & Pasarica F. The study of the relationship between personality and academic performance. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2013 May 13;78(3):400-404.
53. Bashiri H, Brahmand O, GHamari H. Validation of the hexaco 6-factor personality questionnaire. [M.A. Dissertation]. University of Mohaghegh Ardabili. 2010.[Persian].
54. Zuckerman M. *Behavioral expressions and biosocial bases of sensation seeking*. Cambridge university press. 1994 Jun 24.
55. Salehi E, Hejazi Y, Hoseini M. The Relationship between Learning Style, Personality Traits, and Academic Achievement of Agricultural Students. *Iran Agricultural Economics and Development Research*. 2015 Oct 21;46(3):409-416.[Persian].
56. Richardson M, Abraham C, & Bond R. Psychological correlates of university students' academic performance: A systematic review and meta-analysis. *Psychological bulletin*. 2012 Mar 1;138(2):353-365.

57. Zhou M. Moderating effect of self-determination in the relationship between Big Five personality and academic performance. *Personality and Individual Differences*. 2015 Nov 1;86(1):385-389.
58. Diseth Å. Personality and approaches to learning as predictors of academic achievement. *European Journal of personality*. 2003 Mar 2;17(2):143-155.
59. Atashafrouz A & Araban A. The Causal Relationship between Personality Traits and Academic Performance with Mediating Role of Study Strategies in Students. *Journal of Psychological Achievements*. 2017 July 10;24(1):78-98.[Persian].
60. Jensen M. Personality traits, learning and academic achievements. *Journal of Education and Learning*. 2015; 4(4), 91-118.
61. Nasihatkon Z. The Relationship between Academic Adjustment with Personality Characteristics and Religious Attitude of Female Students of Allameh Tabatabai University. [M.A. Dissertation]. Allameh Tabatabaei University. 2010

Original Article

Prediction of Students academic performance based on adjustment (academic, emotional and social) and personality traits

Received: 06/12/2018 - Accepted: 13/10/2019

Mohammadreza Tamannaefar*¹
Hossein Rezaei²
Setareh Hadady³

¹Department of Psychology,
Faculty of Humanities, University
of Kashan, Kashan, Iran

²Department of Psychology,
Faculty of Humanities, University
of Kashan, Kashan, Iran

³Department of Psychology,
Faculty of Humanities, University
of Kashan, Kashan, Iran

Email: tamannai@kashanu.ac.ir

Abstract

Introduction Academic performance is an important indicator in assessing the success of the educational system, which promotion this considered to be the priorities of the educational system. Therefore, identifying the effective factors is important. Accordingly, present study was conducted with the aim of predicting academic performance of students based on adjustment (academic, emotional and educational adjustment) and personality traits.

Methods: The design of this research was descriptive-correlational. By the cluster sampling method, 360 undergraduate students of University of Kashan (5204 students) were selected in the academic year of 96-97. In order to collect data, Sinai and Singh's adjustment questionnaire and Hexaco Personality Inventory and to assess the academic performance, mean scores were used.

Results: The results of data analysis showed that there was a significant relationship between academic performance and adjustment ($r = -0.16$, $p < 0/05$), academic adjustment ($r = -0.28$, $p < 0/01$) and social adjustment ($r = -0.10$, $p < 0/05$), agreeableness ($r = 0.11$, $p < 0/05$) and emotionality ($r = 0.10$, $p < 0/05$). The results of regression analysis showed that academic adjustment is the strongest predictive variables in the predicting academic performance. Also, the results of regression analysis showed that agreeableness and emotionality played a greater role in predicting academic performance.

Conclusions: According to the findings of this study based on relationship between adjustment and personality traits with academic performance, it is necessary in educational interventions and counseling, the level of adjustment and personality traits should be considered by educational psychologists and counselors.

Key words: Academic Performance, Adjustment, Personality Traits, Hexaco.